

Szerkesztői iroda:
Nagybecskerek Zápolya-
utca 1. hová a lap szel-
lemi részét illető min-
den közlemény intézendő

Kiadóhivatal:
Pleitiz Fer. Pál könyv-
nyomdája Nagybecske-
rek, Zápolya-u. 1., hová
a hirdetések, előfizetések
és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások
intézendők. Telefon 21.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: dr. Brájjer Lajos.

Felelős szerkesztő: Somfai János.

Előfizetési árak:
Egész évre — — — 28 K
Félévre — — — 14 K
Negyedévre — — 7 K
Egyes szám ára 10 fillér.

Hirdetéseket
a kiadóhivatal vesz föl.
Azonkívül az összes hir-
:: :: detési irodák. :: ::
Megjelenik vasár- és
ünnepnapok kivételével
mindennap d. u. 5 órakor

Nagybecskerek, 1916.

XLV. évfolyam, 106. szám.

Kedd, május 9.

Höfer mai jelentései.

Orosz és délkeleti hadszíntér.

Budapest, május 8. A „Torontál” eredeti távirata. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.) Hivatalos jelentés.
Orosz és délkeleti hadszíntér:

Lényeges esemény nem történt.

Höfer altábornagy, a vezérkar főnökének helyettese.

Olasz hadszíntér.

Budapest, május 8. A „Torontál” eredeti távirata. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.) Hivatalos jelentés.
Olasz hadszíntér:

A görzi hídfő egyes részei és San Martino területe tegnap időnkint élénk ágyutüz alatt állottak.

Ennek a helységnek templomától nyugatra az ellenséges állás egy részét hatalmas aknarobban-
tással elpusztítottuk miközben az olaszok nagy veszteséget szenvedtek.

A Monte san Michele északi lejtőjén csapataink elfoglalták az ellenségnek egy kis támaszpontját.

Repülőink a Chioprois melletti ellenséges táborra (Cormonatól délnyugatra) nagyszámu bombát dobtak.

A tiroli keleti arcvonal több szakaszán és Rivánál élénkebb ágyuharcra került sor.

Höfer altábornagy, a vezérkar főnökének helyettese.

A német főhadiszállás jelentései.

Nyugati hadszíntér.

A németek elfoglalták a 304 sz. magaslátot. — 1600 francia fogoly.

Budapest, május 8. A „Torontál” eredeti távirata. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.) Berlin, május 8.

A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér:

Az utolsó napokban a Maas balpartján időnkint vitéz pomerániaiak által nagy nehézségek közepette, de mérsékelt
veszteség mellett végrehajtott hadműveletek sikerrel jártak. Az ellenség legmakacsabb védekezése és összes
ellentámadásai dacára a 304. magaslát északi lejtőjén levő árokrendszert elfoglaltuk és vona-
lunkat egészen magára a magaslatra toltuk előre. Az ellenség rendkívül súlyos veszte-
teségeket szenvedett, úgy hogy csak sebesületlen foglyokban 40 tiszt és 1280 főnyi
legénység jutott kezünkre.

A Mort Homme nyugati lejtőjén levő állásaink ellen erőinek megosztása végett intézett előretörései alkalmával
is, súlyos veszteségei mellett visszavertük az ellenséget.

A keleti parton Thiaumont major mindkét oldalán elkecseregett harcok fejlődnek, melyekben az ellenség a
majorról keletre csapatainkkal szemben egyebekben négereket vetett a küzdelembe. Az ellenség támadása
összeomlott s 300 embert elfogtunk.

A változó harcok alkalmával további friss francia csapatok harcbevételét állapítottuk meg.

A többi arcvonalon sikeres járműharcokon kívül, amelyek a Thiepwal és Flirey környékén folytak le, nincs
különösebb jelenteni való.

Két francia kétfedelű a Cote Froid tér fölött lefolyt légi harc után égve lezuhant.

Keleti és balkán hadszíntér.

Budapest, május 8. A „Torontál” eredeti távirata. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.) Berlin, május 8.

A nagy főhadiszállás jelenti:

Keleti és balkánhadszíntér:

A helyzet általában változatlan.

Egy milliárd heverő pénz.

— május 6.

Legalább is egy milliárd korona az a tőke, amely kis összegekben gyümölcsözötlenül, haszonvétenül hever szanaszét az országban dugdosva, elrejtve, elhanyagolva.

Még régi lázsiások, tallérok, huszasok s másféle ódon ezüstpénzek is vannak egvüttvéve garadaramenő számmal, a vidéken penészes ládafiákban, padláson, szürüjban, harisnyaszárakban. Itt-ott aranypénzek is rjetőzködnek, sőt pénzügyi szakemberek biztos tudása szerint az utóbbi időkben mindjában érezhető aprópénzhiány arra az oktalanságra vezethető vissza, hogy valami zsgori, értelmetlen furesa emerek-némberek zsákszámmra gerblyézik össze és kuporgatják a kétfilléres bronz és tizfílléres nikkell pénzdarabokat. Mások meg a bankókat rakják egymás hátára s dugdossák öreg bibliák, régi zsolttárok levelei közé.

Hozzáértők mondják, hogy ez a kamatozatlanul, posványban heverő holt tőke legalább egy milliárd korona.

Hát nem Isten ellen való vétek ez?... Most különösen, mikor a pénz okos befektetése az előbbi időkhez képest valósággal dupla haszonnal jár, minden egy forint másikat fiadzik és hozzá, mikor a harc-tereken hazánkért verekedő fiaink erősítésére most minden nélkülözhető krajcárnak abba a kasszába kell befolyjni, ahonnét a fronton győzelmeskedő véreink táplálékának, ruházatának, fegyverzetének s általában minden felszerelésének árát készpénzben fizetik. Ahány kiadott kamatos száz korona: annál több katonánk páncélozódik fel s annál kevesebb esik sebbe, fogságba vagy a halálba.

Hát nem Isten ellen és nemzet ellen való vétek ilyen zivataros itéletidőkben rajta kotlani a pénzen, mint a záptojásokon, ahelyett, hogy kinyitván a bugvel-lárist, odaadnók azoknak segítésére, akiket ma legjobban illet: saját szerette-vé-reinknek, katonáinknak, akik majd kü-lönben is visszahozzák ezt győzelmesen, kamatos-kamatostul.

Akiket e szózatunk illet, értsék meg szemrehányásunkat. Ne zsgoriskodjanak tovább oktalánul és hazafiatlanul. Térjenek meg. Tegyük jóvá eddigi vétkeiket. Még most sem késő.

Az öregek gondoljanak az ifjakra, gondoljanak a jövőre nemzedékre és kissé szegyeljék magukat az iskolák gyermekei előtt, akikről az a hír jön ország-szerte mindenfelől, hogy összeálltak és osztályonként egy-egy hadikölesönt jegyeztek.

Az öregek ne legyenek kisebbek, mint aminő nagyokká lettek a kicsinyek az ezeréves haza újkori történelmében.

Az ifjak lelkes jó példáját kövessék az öregek. A heverő egy milliárdnak napfényre kell kerülnie a haza érdekében.

Jegyezzen mindenki hadikölesönt!

HIREK.

— A közigazgatási bizottság ülése. Torontálvármegye közigazgatási bizottsága dr. Dellimanics Lajos főispán elnöklésével tegnap tartotta május havi rendes ülését. Az ülésen jelen voltak: Jankó Ágoston udvari tanácsos alispán, dr. Vinczehid Ernő m. főjegyző, Tóth István min. tan., pénzügyigazgató, Kéler Ákos m. főügyész, dr. Haidegger Lajos m. főorvos, Borgeha Márton árvaszéki ülnök, elnökhelyettes, Vámos Ignác mű-

szaki tanácsos, dr. Gadó István kir. ügyész, Grézlo János és Cserei Gyula kir. tanfelügyelők, Gregersen Nils gazd. felügyelő, Babics József udvari tanácsos, báró Hauser Károly, dr. Pollák Győző bizottsági tagok, Farkas Vince és dr. Kamenszky Árpád előadók. Az ülésen az elnöklő főispán meleg hangon elparéntálta az elhunyt Steinitzer Gézárt, aki sok éven át buzgó, lelkes tagja volt a bizottságnak. Indítványára a bizottság jegyzőkönyvileg örökíti meg emlékét s a gyászoló özvegynek részvétét fejezi ki. A legközelebbi ülés, a pünkösdi ünnepekre való tekintettel nem június második hétfőjén, hanem első hétfőjén: június 5-ikén d. e. 10 órakor lesz. Az ülés egyéb fontosabb ügyeiről hireink között számolunk be.

— Kinevezések. Dr. Dellimanics Lajos főispán a tegnapi tavaszi rendes közgyűlésen dr. Vinczehid Dezső nagykikindai ügyvéd, tb. megyei alügyész és dr. Tószögi Dezsőt tiszteletbeli megyei főügyészekké, dr. Klötzl János szolgabíró pedig tiszteletbeli fősolgabíróvá nevezte ki.

— Az ügyvédi kamara köréből. A temsevári ügyvédi kamara közli, hogy dr. Török Arnold ügyvédet Perlasz szék-helylvel a kamara lajstromába fölvette, dr. Weil Adolf pancsovai ügyvédet pedig elhalálozás folytán törölte s irodája részére gondnokul dr. Kiss Mór pancsovai ügyvédet rendelte ki. Továbbá közli a kamara, hogy dr. Sztanojevics Braniszláv pancsovai ügyvédet a kamara fegyelmi bíróságának és a Kuriának helybenhagyó határozata alapján az ügyvédség gyakorlásától további rendelkezésig felfüggesztette.

— A vármegye a kulturegyesületnek. Torontálvármegye törvényhatósága tegnapi tavaszi rendes közgyűlésén a Torontálvármegyei Közművelődési Egyesületnek az 1916. évre ötezer korona segélyt szavazott meg.

— A háborus adófizetés Torontálban. Tóth István miniszteri tanácsos, pénzügyigazgató a közg. bizottság tegnapi ülésén betérjlesztett havi jelentésében előadta, hogy Torontálvármegye mint törvényhatóság területén állami egyenesadók címén a) megállapított adótartozás 8,375,396 kor. 46 f. b) befizetés 1,924,480 K 85 f. Hátralék 6,450,888 K 61 f. vagyis az össztartozás 77%-a. A folyó évi április havi befizetés 41,766 K 47 fillérral, a folyó évi január—április havi befizetés pedig átlagosan 199,212 K 58 f-rel nagyobb, mint a múlt év hasonló időszakában teljesített befizetések voltak. Hadmentességi díjban a) megállapított tartozás 343,783 K 94 f. b) befizetés 5394 K 83 f. Hátralék: 338,389 K 11 f. vagyis az össztartozásnak 98%-a. A folyó évi április havi befizetés 805 K 36 f-rel nagyobb, a folyó évi január—április havi befizetés pedig átlagosan 1392 K 94 f-rel kisebb, mint a múlt év hasonló időszakában teljesített befizetések voltak. A hadicélokra kivetett jövedelemadó címén: a) megállapított tartozás 151,846 K 61 f. b) befizetés 59,457 K 57 f. Hátralék 92,389 K 04 f. vagyis az össztartozás 60%-a. A lefolyt április hóban a pénzügyigazgató-ár két esetben fizetési halasztást és 31 esetben ideiglenes házaadamentességet engedélyezett.

— A 18 éves népfölkelők bevonulása. Félhivatalosan közlik: Az 1898. évi születésű népfölkelésre kötelezettek bemutatató szemlélén alkalmasnak talált 1898. évi születésű magyar állampolgárok népfölkelési igazolványi lapjaiba május 29-e, az ugyanilyen osztrák állampolgárok népfölkelési igazolványi lapjaiba pedig május 11-e jegyeztetett be bevonulási nap gyanánt. E rendelkezés folytán a szokásos bevonulási hirdetményt tehát nem fogják kiadni. Ezért figyelmeztetik a magyar szent korona országai területén tartott népfölkelési bemutatató szemlén alkalmasnak nyilvánított 1898. évi születésű magyar, illetőleg osztrák állampolgárokat, hogy az igazolványi lapjukon megjelölt honvédkiegészítő, illetőleg cs. és kir. kiegészítési kerületi pa-

rancsnoksághoz a törvényes következmények terhe alatt a fönt megjelölt napon még a kkoris bevonulni tartoznak, ha a népfölkelési igazolványi lapon a bevonulási napot a bemutatató szemle alkalmával esetleg nem vezették rá.

— Diákkatonák előkészítő tanfolyama Nagybeeskereken. A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletet intézett a nagybeeskereki áll. felső kereskedelmi iskola igazgatóságához, amelyben elrendeli, hogy azoknak az 1897-ben vagy a megelőző évben született tanulóknak, akik az 1914—15. iskolai év végén a felső kereskedelmi iskola középső osztályát eredményesen végezték s az 1915. év június hó végétől számítottan egészen mostanig bármely időpontban katonai szolgálatra bevonultak, május 25-től kezdődőleg június 25-ig előkészítő tanfolyam rendeztessék. A tanfolyam sikeres elvégzésével felső osztályú osztagvizsgára s ennek sikeres kiállása esetén pedig érettségi vizsgálatra bocsátandók. Az érdekelt tanulókat erre az időre a katonai parancsnokságok szabadságolnijogják.

Ezen vizsgálatokra a miniszter miniszteri biztosul Knyaskó Lajos áll. felső kereskedelmi iskolai igazgatót küldte ki.

— A hadikölesön. Hogy az új hadikölesön sikerének fontossága mennyire áthatja falvaink szegényebb lakóit is és a serdülő ifjúságot, az kitünik a teremi állami elemi népiskola igazgatójának, Karlik Ferencnek a megyei központi hitelszövetkezethez intézett leveléből, melyben két hadikölesönjegyzést jelentett be. Az igazgató ezt a következő szavakkal tette:

„Nem mulaszthatom el, hogy az 50 koronás tételnek az eredetét rövid szóval vázoljam. Széleskörű tevékenységem eredményeként a mai napon első fecskeként megjelent szerény falusi magánvomban három testvér tanuló. Sugárzó arccal rakott le asztalomra a legnagyobbik egy kendőbe csomagolt fillérekét, megtakarított pénzecskéjüket s azon óhajuknak adtak kifejezést, hogy ok ezen spórolt pénzüket a hazának akarják adni: könnyevig megható jelenet volt, látni ezt az örömtől ragyogó 3 ártatlan gyermekarcot, ime, mi is néhány évi gyűjtésünknek gyümölcsét a hazának ajánljuk fel.“ Majd: „Ki kell emelnem id. Schordje Jakab jegyzését is, ki dacára annak, hogy napszámból keresi kenyerét, fiával együtt viszonyainak megfelelő összeget jegyezt.“

Ha népünk vezetői, a felkészek jegyzők, a vidék értelmisége fáradságot vesz magának, a hadikölesön szükséges, biztos és jövedelmező voltát minden alkalommal hangoztatni, akkor ellenségeink nem foghatják diadalmasan hangoztatni, hogy nemzetünk saját kárára fukarkodott a háboru évözelmes befejezéséhez szükséges kiadásokat fedezni.

A megyei központi hitelszövetkezetnél az utóbbi két nap alatt az alábbi jegyzések történtek:

Heller Mór 20,000, Szabó Adolf 5200, Hansladen Lujza, Fischl Jakab, Bergenthal Albert, özv. Fuka Sebóné 5—5000 K, Bagyin Szvetiszlav 4000, Turinszki Gyurica és Kirtvanszki Daniel 3—3000, Miloss Emmi, Lászlóffy Blanka, özv. Dazsu Péterné, Jevrits Milanné, Magyarov Szvetozár, Loffling Ferenc 2—2000, Dimitrievits Radu 1700, Momirszki Milivoj 1300, Kirtvanszki Milivoj 1200, Levaity György, Daity Misa, Daity Szvetozár, Kárász György, özv. Wingler Ferencné, Schneider Mihály, Kurucski Milan, Szmederevacz Klia, Schäfer József 1—1000, Todorov Milán és Radovanesev Jován

9—900, Czvejanov Zsiva, Radovansev Gyurica, Szlavkov Jova, Vorgits Misa 6—600, Mosorinszki Luka 550, Radicsev Laza, Vorgits Dusan, Kupcsa Péter 5—500, id. Schordje Jakab és neje 450, Vukov Szava, Hlin Lyuba 4—400. Mavrak János 200, ifj. Schordje Jakab 50 koronát jegyzett.

Értesülésünk szerint a helybeli pénzügyintézeteknél is kielégítő jegyzések történtek, a hadikölesön szaporítása érdekében kívánatos lenne, ha a székesfővárosi pénzügyintézetek példáját követve, előbbieket is közzétennék a náluk történt jegyzéseket, mert hiába, a példa vonz és sok ember felbuzdulna azon, hogy szomszédja, jóbarátja vagy egy közismeret szerint vagyonyával jól gazdálkodó polgártársa hadikölesönt jegyzett.

— **Ujabb részgálic Torontálvármegyének.** A földmivvelésügyi miniszter által Torontálvármegyének eddig kiutalt nyolc vagyon részgálicot a szőlősgazdák között már kiosztották. Ujabbban a miniszter még két vagyon részgálicot utalt ki a vármegyének, amely már uton is van a legközelebb kiosztják. A miniszter azonkívül kilátásba helyezte, hogy a vármegye részgálicszükségletét fedezni fogja s még mintegy 12 vagyon részgálicot fog kiutalni. Az új részgálicszállítvány kiosztását idejekorán közölni fogják.

— **A vármegye népoktatása.** A közgazgatási bizottság tegnapi ülésén Grézlo János kir. tanfelügyelő előadta, hogy április hó folyamán tartattak meg a folyó tanévi VI. osztályu záróvizsgálatok a külön megbízott iskolafelügyelők elnöklése alatt. A vizsgálatokon megjelent tanulók száma valamivel nagyobb, mint az elmúlt háborus tanévben. A vizsgálatokon a szülők csak elvétve jelentek meg, mert az otthon lévő gazdasági munkával vannak elfoglalva. A második háborus tanévre vonatkozó miniszteri rendelkezés folytán ugyancsak április hó folyamán fejeződött be a tanév a harmadik, negyedik és ötödik osztályra nézve is, míg az I—II. osztályu tanulók oktatása a tanév végéig kötelező. Mindamellett számos községben nem éltek a rendelt engedéllyel, hanem a felső osztályok tanítási működése mot is folyik. A miniszter részletes útmutatásban elrendelte a háborus emlékek gyűjtését és feldolgozását. Ezen kortörténeti szempontból igen fontos és szükséges adalékok gyűjtésének munkája, földolgozása az elemi iskolák tanítóságának feladata leendő, mint olyan kultúrtervezőnek, melynek működése érinti hazánk legkisebb községét is. A gyűjtés nemcsak az iskola belső életére, működésére és állapotára, hanem kint az életben magában a közégben a mozgósítás első napjától lefolyt összes mozzanatokra is vonatkozik. A tanfelügyelő reméli, hogy az elemi iskolai tanítóság ezen fontos munkának teljes mértékben fog megfelelni. A IV. hadikölesön sikerének előmozdítása céljából annak fontosságát kodomborító köriratot intézett a vármegye összes tanítóhoz. Államsegélyben részesülő róm. kath. szerzetes tanítónők szintén részesültek 20%-os rendkívüli segélyben.

Csereji Gyula kir. tanfelügyelő, a panosovai kirendeltség vezetője jelentette, hogy a madarak és fák napjának széleskörű megtartása s ezzel kapcsolatban a növény- és állatvédelem megkedveltetése iránt iskoláikhoz körlevelet intézett. Megjegyzé, hogy az elmúlt kivételes esztendő megelözölőleg kirendeltsége összes iskoláit megtartották a madarak és fák napját s az Állatvédő Egyesület évkönyvében a kevés 100%-osok között szerepelnek. A kultuszminiszter az 1907. évi XXVII. t.-c.-ben elrendelt történelmi képeket elkészítette s azok megfelelő sorozatokban az összes iskoláknak megküldettek. A IV. hadikölesön népszerűsítésére nézve minden lehetőt megtett.

— **A vármegye egészségügye.** Dr. Haidegger Lajos megyei főorvos a közg. bizottság tegnapi ülésén előadta, hogy Torontálvármegye területén a közegészségügyi viszonyok a múlt március havához képest nem igen változtak, amennyiben azon községekben, ahol a múlt hónapban a hólyagos himlő nagyobb számban mutatkozott, 10 községben megszűnt,

a többiekben pedig a betegek gyógyulófélben vannak, mindamellett újabb 5 községben újabb betegedési esetek léptek fel és pedig Nagybecskerek városban 1, Cséze községben 3, Klári községben 2, Ujözora községben 1 és Csóka községben 1, Gyertyámos községben pedig 1 kiütéses hagymáz lépett fel, ez meg is gyógyult. A többi heveny fertőző betegségek közül bejelentettek: vörheny 43, hasihagymáz 11, difteritisz 24, kanyaró 110 és hőkhurut 8, ezek mind enyhe lefolyásuak voltak. Iskolákat és óvodákat bezáratni nem kellett.

— **Adakozzunk az elesett hősök özvegyei és árvái javára! Hadsegélyező Hivatal főpénztára, Képviselőház.**

— **Az anyakönyvi hivatalból.** A nagybecskereki anyakönyvi hivatalban a lefolyt héten a következő bejelentések történtek:

Házasságok: Knab Adám rk. megyei gépházfelügyelő és Kjurszki Erzsébet gk. — Milánov Dobrivoj gk. földmives és Grubaeski Rózsa gk. — Marosán Mihály gk. földmives és Gilicze Erzsébet.

Születések: Liptai Illés rk. földmives, fiu. — Szervó Mihály rk. cipész, fiu. — Szabó Viktória rk. napszámos, leány. — Momirszki Dömötör gk. pásztor, fiu. — Raduk Maril gk. napsz., leány. — Drapov József rk. pincér, fiu. — Bécsi Mihály rk. földm., leány. — Stefan Albert rk. géplakatos, fiu. — Ifj. Hajdu András rk. napsz., fiu. — Popov Demeter gk. földmives, leány. — Kappel József rk. Máv. s.-fékező, fiu. — Lukics Lyubomir gk. szappangyáros, fiu. — Vér Ferenc rk. napsz., leány.

Halálozások: Özv. Szaitz Szatváné gk. 75 éves, önfelakasztás. — Csonotos Julianna rk. 13 hónapos, tüdőlob. — Czveity Sándor gk. 86 éves napsz., aggkór. — Özv. Lebanov Sándorné rk. 75 éves, aggkór. — Feiler Péter rk. 37 éves korcsmáros, szervi szivbaj. — Iliá Mihály gk. 15 hónapos, tüdőlob. — Momirszki Borivoj gk. 20 hónapos, kanyaró. Postin Ignác gk. 76 éves v. szegény, aggkór. — Berberszki Radoszláv gk. 2 éves, görcsök. — Nikolin Emilné gk. 50 éves, tüdővész. — Dr. Kral Tamás rk. 57 éves nyug. ezredorvos, agygyuga. — Czveity Amália gk. 18 éves, tüdővész. — Ujházi János rk. 46 éves tart. áll. előjáró szivbaj. — Gyokits István gk. 43 éves földmives, agylágyulás. — Hetzel István ág. ev. 47 éves korcsmáros, agylágyulás. — Özv. Markov Lyubomirné gk. 75 éves, agygyuga. — Tóth Mátyás rk. 1 hónapos, életgyenge.

— **Mezei egerek irtására „Ratin“-tenyészet.** A patkányok, hörsögök, ürgék, egerek irtására már régebben jó sikerrel használják a „Ratin“-t. Dr. Raebiger újabban megkísérelte a mezei egerek irtását „Ratin“-nal, melyre a szász tartomány földjei kedvező alkalmat nyújtottak. Az említett területen már a „Ratin“ kihelyezését követő harmadik napon több ezer hullát találtak a földéken, míg a vadállomány vagy más szabadon élő állatok között elhullás nem fordult elő. A „Ratin“-tenyészet tehát mezei egerek pusztítására határozottan alkalmas. Bövebb fölvilágosítással szolgál a „Ratin“ vezérképviselőség: Budapest, VIII., Rottenbiller-utca 30.

EGYETLEN CIKK,

mely több mint 10 év óta nem drágult meg: a valódi

Yes-szappan

Ára 1 korona 50 fillér.

Legtökéletesebb és legkelemesebb illatu pipere-szappan, mely minden háztartásban nélkülözhetetlen. — YES PUDER 1, 3, 5 korona dobozokint, — YES KRÉM 3 korona tégelyekint,

Mindenütt kapható!

Magyarországi főraktár:

ERÉNYI BÉLA Diana gyógyszerháza
Budapest, Károly körut 5.

Színház, irodalom.

* **Kisasszony férje.** Drégely Gábor kedves és ötletes vigjátékát tegnap este mutatták be Ballák nálunk. A darab finom helyzetkomikumai, frappáns fordulatai nálunk is élénk tetszést keltettek. Balláné meleg színes játékaival, a kisasszonyfeleség találó jellemzésével ismét művészi alakítást nyújtott s a közönség zajos elismeréssel tapsolt neki. Ugyancsak művészi alakítást nyújtott Balla Kálmán is Dorozsmay szerepében. Kitiű volt Gáspár Jenő, de jók voltak Rásó Ida, Korda Sándor, Parlagi Béla és Czako Mici is.

Törvényszék.

A nagyikindai fölségárlási pör.

— Itélet előtt. —

— május 9.

Szegedről jelentik lapunknak:

Négy napi tárgyalás után a szegedi királyi törvényszék befejezte a nagyikindai felségárlási bünpör vádlottainak és tanuinak kihallgatását. Szombaton a védők és az ügyész kérték a bizonyítási eljárás kiegészítését. Kilenc órakor vonult vissza a bíróság itélethozatalra és délben hirdette ki Hevessy Kálmán elnök a törvényszék határozatát, mely részben elrendeli a bizonyítékok kiegészítését.

Elrendelte a védelem kérésére Roller Brankónak 1913-ban Törökkanizsán megjelent Az Alkohol és Szokolizmus című cikkének felolvasását. Ugyazintén a védelem kérésére elrendelte Jaksity Milutinnak a „Világ“-ban megjelent Nemzetiségi kérdés megoldása című cikkének felolvasását. Ellenben visszautasította a Putnik Száva dr. és Mihailovics Szvetisláv dr. vádlottak által kérelmezett új tanúk kihallgatását.

Az ügyész kérésére elrendelte Roller Brankónak a nagybecskereki Novine című lapban megjelent a Szerb Szokol feladata című cikkének felolvasását.

Roller Brankónak az „Alkohol és Szokolizmus“ című cikke általában azt fejteti, hogy az alkoholizmus meggrátlására a szerbeknek nemzetveszedelmi szempontból van szüksége és kívánatos volna, hogy ne lehessen Szokol tag, aki alkoholista.

Jaksity Milutinnak a „Világ“-ban megjelent igen érdekes cikke erősen demokratikus alapon és magyaros szellemben tárgyalja a nemzetiségi kérdés megoldását.

Az ügyész kérelmére felolvasott Roller Brankó a „Szerb Szokolizmus feladata“ című cikkének rendkívül érdekes része a következő: A szerb Szokolizmus feladata nemzetünk testi erejének fejlesztése és nevelése. Ezenfelül nemcsak ez a cél. Isten ments. — Egész más célja és feladata van a szerb Szokolnak, melynek tevékenysége a testedzésben nem merül ki.

Eközben a tárgyaláson még érdekes fordulat állott be. Egy kihallgatott tanúnak, Bizony Gyula kereskedőnek tanuvallomása abszolút lényegtelen, sőt a vádlottakra nézve majdnem kedvező volt, amire Hevessy Kálmán elnök meg is jegyezte, hogy: „Maga ugyan jól begombolkozott a magyarokkal szemben.“ Bizony Gyulától Nagyikindáról a királyi törvényszék egy sürgönyt kapott, melyben kéri újabb kihallgatását, a tegnapi tanuvallomása tévedésen alapult. A törvényszék elrendelte a tanu újabb kihallgatását.

HIRDETÉSEKET JUTANYOS ÁRÉRT KÖZÖL A „TORONTAL“ POLITIKAI NAPILAP KIADÓHIVATALA.

Torontálvármegye közállapotai a háboruban.

Jankó Ágoston alispán jelentése a tavaszi közgyűléshez a vármegye közállapotáról

Nagybecskerek, május 9.

— Négy közlemény. —

III.

A közlekedés.

Előadja jelentésében az alispán, hogy február 16-án résztvett Budapesten a belügyminiszter elnöke alatt ez ügyben megtartott előkészítő értekezleten, melynek megállapodásaihoz híven, gondos előkészítés után, foganatosítottuk a vármegyében a közúti hatóságok vezetése alatt a kenyérmagvak és lisztkészletek igénybevételét (rekvirálását). Ennek eredményeként feltáratott és nyomban átvétetett a megyében:

buza	45142 Mm.
árpa	695 Mm.
rozs	591 Mm.
liszt	506 Mm.

Esetleg elkobzás végett zár alá helyeztetett a kihágási eljárás befejeztéig 837 Mm. buza, 5 Mm. liszt.

A rekquirálás nagy munkája, mintegy 300 rekquiráló bizottság működése, az egész megye területén teljesen programszerű rendben folyt le, anélkül, hogy azt valamely zavaró körülmény hátrányosan befolyásolta volna.

Torontálvármegye közönségének lisztel való ellátása voltaképpen még a mai viszonyok között sem nehéz feladat.

A szerencsés gazdasági helyzet, a vidék túlyomóan gabonatermelő jellege mind olyan tényezők, amelyek mentesítették a hivatottakat a készletek előteremtésének gondjától és csak a meglévő készletek helyes elosztására szorították a hatóságok tevékenységét.

Bátran mondhatjuk, hogy vármegyénkben nagyobb feladat volt a termelők minden feleslegének a közfogyasztás céljaira való feltárása, mint az ellátatlanok szükségleteiről való gondoskodás.

Amde ezzel szemben nehéz s volt a hatóságoknak a liszt kimeléséről szóló rendeletek végrehajtásának ellenőrzése körül.

Nehéz e feladat, mert a legjobb iparlátu népesség a legnagyobb igyekezet, a legintenzívebb magyarázat mellett is csak kis hányadában képes megérteni saját termésü gabonáját saját személyében csak a hatóság által előírt mértékben fogyaszthatja.

Kétségtelen, hogy a helyzet ez alkalommal lényegesen előnyösebb, mint volt az 1914. évi termélfosztáskor, mert táplálkozás dolgában elkényeztetett közönségünk sokkal könnyebben barátkozott meg a takarékoságnak fejkóta megszorítása szerinti keresztülvitelével, mint az eddig emberi táplálkozásra alkalmasnak el nem ismert lisztpótló anyagoknak keverésével.

A lisztellátás kérdése egyébként ma már tökéletesen kialakult.

A belügyminiszter ur megfelelő mennyiségű lisztet bocsátott rendelkezésemre. Ennélfogva ma abban a helyzetben vagyok, hogy minden jogos igényt kielégíteni módomban áll.

Ha ennek dacára imitt-amott pillanatnyi fennakadás mutatkozik az ellátásban, ez csak az igény késedelmes bejelentése, vagy forgalmi zavar eredményének tulajdonítható.

A közlekedés.

Közlekedési ügyünkről szólva, nem titkolható aggodalommal kell beszámolnom arról, hogy a hosszantartó háboru mily súlyos akadályokat gördít közúti közgazgatásunk, helyesebben a közutak fenntartására irányuló tevékenység elé.

Mindazon tényezők, melyek a háborus helyzetből kifolyólag egész közgazdasági életünk rendes forgását nehezítik, hatványozott mértékben érzetik hátrányos befolyásukat a közutak fenntartása és kezelése körül.

Ahol a kőbányák üzeme nem szűnt meg egészen, ott a kitermelés a normális mennyiség egy kicsiny hányadára apadt le; az irás munkáerő nagy részének a hadviselés céljaira történt igénybevétele

a tengelyfuvarozási költségek oly felszökését eredményezte, amilyen közgazdasági életünkben még soha sem volt tapasztalható.

A tengelyfuvarozás ügye a legnagyobb gazdasági munkák idején, de igen gyakran más időben is, úgy áll, hogy semmiféle árigeret mellett sem találkozik fuvarozó vállalkozó.

Sulyosbitja a helyzetet az is, hogy a vármegye legnagyobb kőszállító vállalkozója csődbe jutott, a többi pedig a fennebb emondottak következtében oly nagy nehézségekkel küzd, hogy csak kicsi hányadában volt képes szerződésben vállalt kavicsszállítási kötelezettségének eleget tenni.

Az 1915. évre előirányzott 12.000 m³ zuzott kavics helyett csak 2500 m³ terített el. Tartva azon súlyos következményektől, melyek bekövetkezése, ha az utak fedanyag nélkül maradnak, előre látható, belátva a vállalkozó szorongatott helyzetét, nem zárkozhattam el attól, hogy mult évben a trvh. bizottságnál a kavicsszállítás egységárainak 10%-os fel-emelését ne javasoljam; majd ennek engedélyezése után az idej rendes közgyűlésünknek az egységárak újabb 25%-kal való felemelését javaslatba ne hozzam.

Sajnálattal kell bejelentem, hogy a törvényhatósági bizottság elé terjesztett — eme súlyos anyagi megterhelést jelentő — javaslataim előterjesztése alkalmával sem állott módomban olyan biztosíték megszerzéséről beszámolnom, melyek a törvényhatósági bizottságnak megnyugtatósául szolgálhat volna arra, hogy a szükséges fedanyag, habár ily magas áron is, de tényleg le fog szállítani.

Az emondottak folytán tartani kell attól, hogy közel 500 km-nyi törvényhatósági uthálózatunk nagyon megromlik.

Egyes szakaszok kigödrösödtek, kerekvágások képződtek, egyszóval a forgalmasabb szakaszok kópályái rendkívül sokat szenvedtek.

Ami a mai viszonyok között lehető volt, minden intézkedés megtörtént arra, hogy a fenyegető bajnak eleje vétsésk, illetve hogy a rendelkezésre álló eszközökkel a helyzet hátrányai enyhíthessenek.

Különös elismeréssel kell megemlékeznem Vámos Ignác kir. műszaki tanácsos, államépít. hiv. főnökről, aki a hivatali kötelezettségét messze meghaladó, éjjelt nappalá tevő megfeszített munkával, nagy erélyvel, legnagyobb részben járult hozzá ahhoz, hogy a fennebb említett kedvezőtlen körülmények a közforgalom zavartalan lebonyolítása szempontjából nem lettek válságosak és hogy a hátrányos helyzet dacára trvhatósági közutaink a viszonyokhoz mérten kielégítő állapotban vannak.

A közlekedésügy keretében megemlítendőnek tartom azt, hogy f. évi február 16-án küldöttségben jelentünk meg a Miniszterelnök és Kereskedelemügyi miniszter urak előtt, mely alkalommal átadtam a megye közönsége feliratát, kérve az államvasutak programjában már régen szereplő dunai vasuti hidnak Keveváránál leendő építését.

Részletesen fejtettem ki szóval is mindazokat az érveket, melyek a szóban forgó dunai vasuti hidnak a kért pontra leendő helyezését közforgalmi és főleg gazdasági szempontból támogatják. Főszóval arra a nagy anyagi erőre helyeztem, melyet e nagy és gazdag vármegye az ország háztartásában képvisel és melyet igen nagy arányban lehetne növelni, ha a nemzetközi forgalom egyik ország-utját a vármegyén vezetnék keresztül és ha ezáltal az ország egyik legtermékenyebb vidékét a világkereskedelem érdekkörébe vonnák.

Amint jelentésem bevezetésében már mondtam, az elmúlt féle évi időszakban megszűnt a vármegye területének a belső hadszíntéri jellege. Ezzel kapcsolatosan f. é. elején megindult a szabad táviró-

forgalom és némi korlátokkal szabadá tettett a tábeszélő. Április hónapban megnyitott az interurbán-telefon is.

A postaforgalom időközönkénti csökkenéssel, általában véve a rendestől kevés eltérést érzetett.

Vasuti forgalmunk még mindig nagymértékben korlátozva van. A vonatok száma ugy a fővonalon, mint a helyiérdekű vasutakon is a háboru kezdete óta lényegesen csökkentve lett, ami a közlekedést nagymértékben korlátozza és kényelmetlenné teszi. Ez a helyzet azóta sem javult, hogy a vármegye területe megszünt belső harcintér lenni, mert a háboru most az ország határain kívül veszi igénybe a vasuti szerelvényeket és a forgalmi személyzetet, úgy, hogy vasuti forgalom tekintetében a vármegyében még ma is igen súlyos a helyzet.

(Folytatjuk.)

LEGUJABB.

Németország és Amerika.

Budapest, máj. 9. A „Torontál” eredeti távirata. Saját tudósítónk cenzurázott jelentése.

Kopenhágai jelentések szerint, az angol lapok remélik, hogy Wilson elnököt a német jegyzék nem elégíti ki, mert ami engedményt egyik kézzel adnak, a másikkal visszavonják. Párisban viszont lehetnek tartják, hogy Wilson közvetítő jegyzékalkotást fog kezdeni Németországgal.

A Newyork Herald washingtoni jelentése szerint Wilson elnök Németország jegyzéke alapján a buvárhajó harcot szabályozottnak tekinti.

A pápa akciója.

Budapest, máj. 9. A „Torontál” eredeti távirata. Saját tudósítónk cenzurázott jelentése. Luganóból sürgönyzik:

A Messagero s a Stampa azt állítják, hogy a pápa Wilsonhoz küldött üzenetével egyidejűleg sifirizott táviratot intézett Vilmos császárhoz a két állam viszonyának megszakítását megakadályozandó. A pápa az amerikai semlegességbe, saját jövődöbeli békeközvetítésére és a szentszékeknek a békekonzferencián való részvételére alapítja minden reményét.

Változás a francia hadvezetésben.

Budapest, máj. 9. A „Torontál” eredeti távirata. Saját tudósítónk cenzurázott távirata.

Mint Párisból sürgönyzik, a Temps szerint Petain tábornokot a centrumbeli seregek főparancsnokává nevezték ki. viszont Nivell tábornokot Petain utódként a verduoi hadsereg élére állították.

Mackensen édesanyja meghalt.

Budapest, máj. 9. A „Torontál” eredeti távirata. Saját tudósítónk cenzurázott távirata.

Mint Königsbergből sürgönyzik, Mackensen vezérezredes édesanyja 90 éves korában dighenfeldi birtokán meghalt.

1128—916 szám.

9613.

Hirdetmény.

Cserépalja község előjárósága közhírré teszi, hogy 2 drb. kislejtett községi bika folyó évi május 15-én (hétfőn) d. u. 2 órakor a községházán nyilvános árverésen el lesz adva.

Cserépalja, 1916. május 7.

Előjáróság.

Nyomatott Pleitz Fer. Pálnál Nagybecskereken.

Kiadó: Pleitz Fer. Pál.